List 34. **NOVICE** Tečaj XXX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 21. avgusta 1872.

Obseg: Iz oznanila o delitvah premij, svetinj in pismenih pohval za kobile, žebičke in žebce na Kranjskem. — Opomin našim gospodarjem o ruskem lanu. — Tudi na hvalo ruskemu lanu. — Nekaj o konjerejskih zadevah. — Stoletna aloa. — Letošnja šolska poročila. (Dal.) — Na Triglavu. — Srbija. — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Iz oznanila

o delitvah premij, svetinj in pismenih pohval za kobile, žebičke in žebce na Kranjskem.

Po vodilih, ktera so bila naznanjena v 29. listu „Novic“ za vse dežele našega cesarstva, se bodo na Kranjskem premije delile v Postojni 14. dne prihodnjega meseca septembra, v Mokronogu 18. dne, v Ljubljani 21. dne in v Kranji 23. dne septembra, in sicer povsod ob 9. dopoldne. Dale se bodo pa premije tako-le:

Za kobile z žebetom v Postojni in v Mokronogu ena premija po 10, ena po 8, in štiri premije po 6 cekinov, v Ljubljani in v Kranji ravno tako, samo da premij po 6 cekinov se bode tukaj dalo po pet. Za žebice so premije povsod po 4 cekine, v Postojni in v Mokronogu se bodo dale štiri take premije; v Ljubljani in v Kranji pa 5.

Kar se tiče žebičkov, se bodo premije žebičkom delile samo v Kranji, in sicer lepim eno- in dveletnim žebičkom pincgavskega plemena, če gospodarji dokažejo s postavno pripustnico, da je žebiček od cesarskega ali pa licenciranega domačega žebca, in če prinesó od županstva spričevalo, ktero je potrjeno od pristojne politične gosposke, da so žebička sami izredili. Kupljeni žebički se ne premirajo. Dala se bo pa ena premija po 8, ena za 7, dve po 6, štiri pa po 4 cekine.

Kar se tiče žebcev, se bodo premije delile tudi samo v Kranji, in sicer ena premija z 20 cekini, ena premija z 10 cekini za žebca Pincgavskega rodú, ki je lepo izrejen, zdrav in močen in na sebi ima lastnosti dobrega žebca plemenjaka sploh in posebno pa dobre lastnosti za tisto pleme (Pincgavsko pleme), ktero se tam izreja. Lastniki takih žebcev, kteri za premijo prosijo, morajo predložiti komisiji zapisnik po predpisu narejen, iz kterega se razvidi število kobil, na ktere se je spuščal. Žebci, ki so bili komú od državne komisije dani ali ki so dobivali državno podporo, ne dobijo premije.

V vsem skupaj se bode tedaj razdelilo 295 cesarskih cekinov.

V vsakem gori imenovanem konkurznem kraji se dajejo od komisije tudi pripustnice (licence) za l. 1873. sposobnim privatnim žebcem plemenjakom. Kdor hoče tedaj licenco dobiti, naj žebca pripelje na ogled.

Opomin našim gospodarjem o ruskem lanu.

Lastne skušnje z ruskim lanom na Kranjskem so mnogo kmetovalcev pripeljale do tega, da ga bodo tudi za naprej sejali. Al opomniti jih moram, da letos pridelano seme od tega lanú se ne smé koj drugo, ampak še le četrto do sedmega leta sejati, sicer se presorta in našemu navadnemu lanovcu enak postane.

Dr. O.

Tudi na hvalo ruskemu lanu. *)

Iz Poljan nad Škofjo Loko.

Zdolej zapisani si šteje v dolžnost, družbi kmetijski kranjski očitno izreči hvalo za ruski lan, kteri je pri nas tako izvrstno rastel, da je pri meni, na primer, bil ves okoli 45 palcev dolg, pa je še vrh tega tudi nekaj semena naredil, akoravno sem ga moral zavoljo prevelike dolgosti, ker je začel prezgodaj polegati, pred časom poruvati.

Janez Čadež.

Nekaj o konjerejskih zadevah.

Iz Vogelj pri Št. Jurji.

Drage „Novice“! Ko ste nam v 33. listu naznanile, da je odbor za povzdigo konjereje sklenil žebcev Pincgavskega plemena nakupiti, mislil sem, da je to prav nepotrebno, vsaj imamo pri nas v domači deželi dosti težkih in lepih žebcev. [1]) Lansko leto je tudi isti odbor v naši okolici na Brniku gospodarju odkupil žebca in ga dal drugemu gospodarju v Št. Jurij, in ravno tako se je tudi iz Hrastja pregnal na Brnik, akoravno sta bila ona dva gospodarja oba sposobna, da bi bila žebce spuščala. [2]) In ako bi ne bila zmožna ga spuščati, naj bi se jima podelila majhna pomoč in privilegija spuščanja. Kdor tacega žebca izredi, je tudi vsak toliko premožen, da ga lahko drží, in to še z veseljem. Čemu tedaj toliko stroškov? Tudi se cesarski žebci pri nas nič dobro in zdatno ne obnašajo; žebčarska vojaška komisija hoče prav vojaški red pri kmetih dognati; nobena reč jim ni všeč, dosti pripravna in v pravem redu. Al to ni čuda, kajti pri kmetu ni mogoče, da bi vedno kdo v hlevu stal in konja snažil in opravljal, in tako se taki žebci vsi razvadijo, ker so drugače opravljani, kakor so navajeni. [3]) Naše želje so tedaj, da bi pri nas ostali le domači žebci in sicer vsak pri svojem gospodarji; kdor pa bi se ne mogel ž njim ukvarjati, tacemu naj bi odbor za povzdigo konjereje blagovolil podeliti kakih

*) Tudi mi smo videli kmetijski družbi na ogled poslani lan Vašega pridelka, res prav velikán je! Vred.

50 gold. pomoči. Imamo že zdaj dovolj lepega zaroda, in še več bi ga bilo, ako bi se mladim žebcem več premij delilo. [4]) Vrh tega se tuji žebci gospodarjem tudi predrago zasluženi zde, in tako se ga dober gospodar še ogiblje. Boljše bi bilo, da bi se že kar naravnost prodajali, in sicer po precej niži ceni, kakor so se kupili. Tako bi prišli v dobre roke. [5]) Upamo, da odbor za povzdigo konjereje naših misli in ponižne prošnje ne bode zavrgel.

Juri Burgar, posestnik.

Dostavek vredništva. 1) Želeti bi pač bilo, da bi tako bilo. Al obilne skušnje kažejo, da ni tako, sicer bi kmetje ne tožili, da je po 50, 100 in še več kobil v njih kraji, dobrega žebca pa ne. In ko bi res tako obilo lepih Pincgavcev imeli, kupil bi jih rad odbor za konjereje najprej domá, a ne bi jih šel draže kupovat na tuje. 2) S takimi odkupljenimi žebci si odbor za povzdigo konjereje hoče le zatrditi to, da žebec za pleme ostane vsaj 8 let — na korist domači naši reji. Dokler gospodarju ni odkupljen, ga vsak dan sme prodati čez mejo. — 3) Če tudi nočemo tajiti, da nekteri vojaški žebčarji so res včasih nekoliko sitni in da pretirajo gleštanje žebcev, nam pa tudi Vi ne boste tajili, da večidel se pri naših kmetih še pogreša zdrav hlev, potrebna snažnost in marljiva skrb za živino. Primerite le nauke dr. Bleiweisove „Umne živinoreje“ z navadno našo živinorejo po kmetih, pa boste kot pošten gospodar gotovo rekli, da je treba veliko še zboljšati. — 4) Da se je začela izreja mladih žebcev podpirati, kaže Vam razpis letošnjih premij. — 5) O tem se popolnoma skladamo z Vašimi mislimi in prav lahko je mogoče, da pridemo še do tega, kakor dela družba kmetijska z Angleškimi prešiči in Miricodolskimi in Pincgavskimi junicami, ki to plemenno živino prodaja po očitni dražbi, v kteri vsako živino, ki jo na prodaj postavi, izkliče za polovico one cene, po kteri jo je sama kupila.

Natoroznanske stvari.

Stoletna aloa. *)

Stoletna aloa ali amerikanska agava (Agave americana, amerikanische Agave ali 100jährige Aloe), ktera spada v razred eno-kaličnic (Spitzkeimer) in v red sabljanic (Schwerteln), kakor naš zvonček (Schneeglöckchen), nemška perunika (Schwertlilie), pravi žefran (echter Safran) in pravi ananas (echte Ananas) poganja iz kratke, al zeló debele korenike šop debelih, mesnatih listov, ki so več čevljev dolgi in po svojem večidel rumenkastem robu bodičasto nazobčani. Iz srede tega velikega listnega šopa izraste ob času cvetja kvišku stoječa, 20 do 30 čevljev visoka betva, ki nosi velik, piramidast, ročnatemu svečniku podoben lat. Ta velikanski lat ima mnogokrat 3000 do 4000 dišečih cvetov. Vsak posamesen cvet pa je čez 2 palca dolg, ima rumenkasto zelen, šesterodelen cvetni obod in šest prav dolgih prašnikov z visečimi prašnicami. Iz podraslega pestiča se razvije glavičasti plod.

To rastlino, ki je v toplejši Ameriki domá, imajo po večih vrtéh mnogokrat zavolj lepšega v zakurjenih rastlinjakih. V svoji domovini cvete vsako osmo leto, pri nas pa le redko kedaj; zato se jej pravi „stoletna aloa“. Kedar ocvete, posuší se stara rastlina, korenika pa poganja spet nove kalí. — V Ameriki delajo iz soka te rastline neko močno pijačo (pulque), iz listnih vlaken napravljajo tkanine (vrví, mreže, nogovice), stržen jedó, iz trnja delajo klince in igle itd. Ni dolgo tega, kar jo sadé tudi v Italiji in Dalmaciji v žive plotove; zdivja tudi sèm ter tjè in daje zavolj svoje čudne postave takemu kraju neko posebno podobo.

*) Po dopisu gosp. Vodéta cvetè ravno zdaj ta rastlina v Dolu. Ker se le redko primeri, da vidimo to rastlino v cvetji, jo bode morebiti šel marsikdo gledat. Naj zato kaj več povemo radovednim našim bralcem iz krasne knjige, s podobami razjasnjene, ki jo je nedavno na svetlo dala „Matica“ naša pod naslovom: Prirodopis rastlinstva s podobami, poslovenil prof. Tušek. Vred.

Šolske stvari.

Letošnja šolska poročila.

(Dalje o spisku pl. Gariboldi-a.)

Dalje naš „novi pedagog“ učiteljem svetuje, naj bi se iskreno poprijemali nemškega jezika („sich dem Studium der deutschen Sprache mit Eifer hinzugeben“). Kdo in kje je kdaj našim učiteljem branil, da ne bi se urili v nemščini? Vendar moral bi pl. Gar. dosledno tirjati od mladih učiteljev tudi to, da bi se izobraževali posebno v tem (slovenskem) jeziku, v kterem podučujejo in sploh ves čas svojega življenja občujejo med narodom; al o tem naš „Fachmann“ ne zine besedice v celem svojem dolgem spisku!

Komaj pa je naše učitelje na vso moč naganjal k učenju nemščine, kar brž šolskemu slovenskemu slovstvu šteje v pregreho to, da je „večidel prevod ali predelek iz nemških knjig“. Ali, gospod Gariboldi! ne vidite, da s tem podirate brž, kar ste malo pred zidali. Če nemščina tako bogate zaklade v svojem jeziku ima, zakaj revni slovenščini ne privoščite, da gré na pósodo iskat k bogati nemščini? Sicer pa se nikar ne šopirite z nemško učenostjo tako grozno, — kaj neki bi Nemec bil, ako ne bi zajemal svojih vednosti iz druzih jezikov?! Še gledališča bi morali Nemci zapreti, ko bi jim Francoz ne dajal burk in druzih iger!

Dalje pl. Gar. spodbuja učitelje, naj ne podučujejo samo mladine v šoli, temuč naj tudi v političnih zadevah budijo prosto ljudstvo, češ, da duhoven in učitelj morata biti „učitelja ljudstvu“ (Volkslehrer). Pravo! dobro! — gospod Gariboldi; to tudi je naša misel; hvala Vam za to! Ali ste pa pomislili, ko ste to izrekli, da zdajci se utegne učiteljem takim citirati kaka postava, ki prepoveduje učiteljem politikovati in za politiko propagando delati med ljudstvom? Ali Vam niso znane dogodbe, kako so nekteri c. k. okrajni glavarji preganjali duhovne in učitelje, ki so stali in delali za narodove politične pravice, mnogokrat z visocega prestola tudi narodu slovenskemu zagotovljene? Ali ste mar pozabili že to, kako so pri volitvah nekteri učitelji ljubljanski svoj „politisches Bewustsein“ (po Vaših besedah) prodali za nemškutarske „politische Parteizwecke“? Prav dobro vemo, da je marsikteremu, ki je zoper svoj „politisches Bewustsein“ šel volit, bilo skor tako pri srcu, kakor Kajnu, ko je Abelna ubil; al mislil je, da ne sme drugač. — Vi gosp. Gariboldi! na drobno naštevate, kaj naj počne učitelj na političnem polji: on naj „politične agitacije pobija“, „narode in vere sprijaznuje“, nevednost in praznoverstvo preganja, „fanatizmu nasprotuje, da se ljudstvo za strančarske namene napačno ne rabi“ itd. Prav tako gosp. Gariboldi! Al te Vaše besede potrebujejo komentara; splošne fraze se lahko obračajo tako in tako. Če ste to razumeli tako, kakor „Tagblatt“, ki je rekel, da so „mu prav iz srca vzete“, potem bi moral učitelj po Vašem kopitu nasprotovati vsemu, kar je svetinja naroda našega. Če narodni naši zastopniki zahtevajo pravice narodove v šoli, uradnijah in javnem živ-

ljenji, je li to Vam „fanatizem“, — ako zahtevajo katoliško šolo in nočejo brezverske, so to li „politische Parteizwecke“? — ako ne dadó v blato gaziti po „Tagblattovi“ šegi katoliških običajev, je li to „Dummheit“ in „Aberglauben“? — To, to nam razjasnite in zavrnite „Tagblatt“, da Vas je napačno razumel, ko Vam je glorijo pel!

Pri tem, ko naš „Fachmann“ učitelje dalje vnema za izobraževanje, pravi: „Prvo in najpotrebniše berilo učiteljevo je šolska postava (die erste und nothwendige Lektüre des Lehrers ist das Schulgesetz)“. Tedaj samo branje šolske postave bode učitelja obogatilo z velikimi vednostmi, ki jih potrebuje v svojem težavnem stanu! In koliko časa — mislite — da bode treba, da se prebere šolska postava? Ali jo mora morebiti učitelj brati vsak dan, kakor duhoven brevir?

„Naj bi se po zgledu druzih dežel tudi pri nas podučevalo v šolskih postavah, in sicer v napredovanjskih tečajih za učitelje“. Ta misel je dobra; al, kdo drug bode prevzel to nalogo, kakor c. kr. izobraževalnica. Kako pa je naša učiteljska izobraževalnica letošnjo zimo mestne učitelje in učiteljice v napovedanem napredovanjskem tečaji izobraževala, to pojó vrabci po vseh strehah. Gosp. Linhart, tudi glavni učitelj, je svoje poslušalce trpinčil s suhoparno fiziko, ter je bil pri svojih djanskih skušnjah tako nesrečen, da je bilo na zadnje iz kaj — nič; enkrat je celó vse zbrane mestne učitelje in učiteljice (kterim je čas drag) domú poslal brez vsega poduka, samo za to, ker se za ta nauk ni bil pripravil! Pl. Gariboldi je pa pričel svoje učeno razlaganje v zemljepisji in v zgodovini (se vé da po nemški — nie ohne dieses —) ter se je v kakih treh dolgočasnih govorih zgubil v zvezdnatem nebesu, od koder ni prišel več na zemljo. Ves ta „Fortbildungskurs“ za mestne učitelje je žalosten konec vzel s kakimi 5 ali 6 urami; škoda pa še ta mali čas! „Učiteljsko društvo“ (ktero naš novi pedagog tudi hudo psuje) je „fiasco“ tega „Fortbildungskursa“ nadomestovalo s tem, da je vsaki teden ob sredah zvečer napravilo učiteljske shode, prave učiteljske besede, kjer so se znanstvene razprave vrstile z razvedrilnimi v domačem jeziku, to je v jeziku, v kterem učitelj podučuje. Tako so si mestni učitelji pomagali sami, odkar jim je koj pri porodu poginil glasoviti „Fortbildungskurs“. — Tako dela tedaj naša „izobraževalnica“ za učitelje po Gariboldovem geslu: „zur Lehrerfortbildung in Krain“, ki hitro ugleda pezdir drugod, velikanskega bruna v lastnem očesu pa ne vidi! (Kon. prih.)

Ozir po domovini.

Na Triglavu.

Prid' vrh planin,
Nižave sin!
Tam dol ljudje prebivajo,
Svobodo redko vživajo.
Prid' vrh planin,
Nižave sin!

Tako vabi Triglav sivi svoje sinove mlade, naj se očedijo mestnega praha, pa operó v bistri Savi in se navdihnejo dušečega zdravja na planinskih gorah.

Resnica je pregovor: „Prostom zrakom ptica leti“ („auf den Bergen wohnt die Freiheit“).

Stoječemu na Triglavu, 9037 čevljev visoko nad morjem, povzdigne se duh nad podnožno zemljo in čuti se gospodarja posvetnega stvarjenja. Očí se čudno razveselijo, ko zagledajo mogočne, čarovne gorske velikane, in fantazija si domišljuje rajsko veselo življenje, ko v daljavi vidi morje, ravnine, hribe in doline. Visoki slapi šumijo, hitri hudourniki bobnijo pa suvajo in drvijo skalovje po ozkih globokih koritih, da se zemlja trese. Pokaže se na nebu megla, in vetrovi drvijo in pihajo si nasprotno — blisk in tresk in grom pokaže svojo strašno moč.

Človek gleda — in premišljuje modro stvarjenje.

Tje pa gledaj na višave,
Kjer Triglav kipí v nebó;
Štej snežnikov goličave,
Kar dozrè najdalj' okó.

Na meji za Romane, Germane in Slavjane stojí vstvarjen mogočni Triglav, ki se spenja iz kamenitnega morjá slemen, prepadov, dolov in planin s tremi vršaci (najniži 8505 čevljev) nad malim lednikom do 9037 čevljev, visoko v nebo, viden iz mnogo deželá, ter odpiraje velikolepen razgled tje k jadranskemu morju in na Benetke; — vidiš

„Tamkaj ravno Forlanijo
Benečansko zad morjé, —
Dol' globoko Hrvatijo
Švajca bele gor' glavé,
Bliz' je polje Korotana,
Orat' vidim Štajerca,
Bližnji sosed mi Ljubljana,
Ziljska, T'rolska planšarca.

S Triglava je pa najlepši razvid na slovensko zemljo. Tukaj je raztrgano Tominsko gorovje, med kterim se Soča vije in pri Bovcu v ozka korita zarije. Od Višarij do Dobrača pri Belaku stojí gora za goro, med kterimi je Ziljska in Dravska dolina, Veliki zvon (Grossglockner) pa podpira nebó.

Pogled na Dovje čez goro Rožico nam pokaže Št. Vid na Koroškem in za Golico Celovško ravnino, za ktero Svinečka planina („Saualpe“) in Golovec („Choralpe“) videz jemlje.

Na pogled s sivega starca čez mali Triglav proti jutru obrnjen čepí na Ljubljanskem polji Šmarna gora in Ljubljanski grad in med Stolom, Grintovcem čez Št. Jošt do Kamnika leží Kranjsko polje, po kterem se Savska žila zvija.

Med Poreznom in Blegažem se kaže mojsterski Borovniški most — in dalje proti jugovzhodu čez Dolenske gorice se oko zagleda v čarovni Klek.

Od Triglava se odloči troje gorovje; eno proti izhodu z imenom Karavanskih planin, ter gleda na Germane; drugo proti jugu, imenovano Julske planine, ktere čujejo stražo proti Italijanu, tretje so Karnske planine.

Na Karnskih planinah so najviši vrhovi: Babji zob (Manhart) 8462 čevljev, Mojstrovka 7466 čevljev, krasna piramida Prisinek 8100 čevljev, Kepa (Mittagskofel) 6642 čevljev visoka.

Karavanke ali Grintovci kažejo mnogo prehodov (Žabniški, Rateški, Trbiški prehod, Predel in Koren) pa se naglo povzdigujejo v strmo in golo, tu pa tam z globokimi presedi (kakor Ljubelj in Jezerski Vrh) pretisnjeno pogorje. Tukaj je Stol 7064 čevljev, Ljubelj 4266 čevljev, Košuta 6613 čevljev, Grintovec 8083 čevljev visok.

Jugozahodno od Triglava vzdigujejo se, kakor stebri iz groblatih dolov in slemen, vrhi Kanjava 8112 čevljev, Lipač, Kol (oba skoraj po 8000 čevljev) in Bogatin, kteri je poln rudarskih strahov in škrateljnov, je 6305 čevljev visok in ima blizo vrha globoko luknjo, v kteri sta zlatíca in diamant skrita. — 50 sežnjev v globočino se po vrvi spustivši prideš do vode — jezera, iz kterega teče mala Savica.

Iz južnih širokih hrbtov kipé: Vogel 6072 čevljev, Črnaprst 5826 čevljev, Ratitovec 5263 čevljev, Porezen 5150 čevljev, Blegaž 4926 čevljev, Nanos

4098 čevljev, Krim 3504 čevlje, Snežnik 5330 čevljev, Črnic, Klek in mnogo drugih na hrvatski meji.

Studeni hudourniki: Soča, Sava, Drava izvirajo v Triglavskem gorovji, na kterem so: Lansko jezero nad Radečami 3023 čevljev, 12 jezer nad Savico okoli 4000 čevljev nad morjem.

V Triglavskem krilu leží $4^1/_2$ milje dolga in $^1/_2$ milje široka rodovitna in od nekdaj naseljena obrtna Bohinska dolina, ktero preteka Sava (Bohinjka), nareja sprelepo jezero, 1640 čevljev nad morjem in 404 oralov veliko (celo uro dolgo in pol ure široko).

Na Triglavskem skupku (16 milj obsegajočem in kakih 13 štirjaških milj pokrivajočem) so travnate planine za planšarsko veselo življenje.

Tukaj so rudarji,
Tukaj so ogljarji,
Vidiš tud' majarje
Štejejo tolarje. —

Tukaj slišiš petje, da se razlega od gore do gore in doní po dolinah — in slišiš mlado gorenko prepevati:

„Bohinjc pa prav': Juhé! Juhé!
Na planinci fletno jé".

J. Žanov.*)

Ozir v jugoslovanske dežele.

Srbija.

Jutri se bode slovesno obhajal v Beligradu razglas polnoletnosti mladega srbskega kneza Milana. S tem dnevom vzame mladi knez krmilo vladarstva v svoje roke.

Naj v očigled ovega dne „Novice" nekoliko zemljepisnih in zgodovinskih črtic podajo svojim čitateljem.

Dandanašnja Srbija je blizo 1000 kvadratnih milj velika, a malo le naseljena, kajti ona nima veliko čez 2 milijona prebivalcev, vsi skoro pa so kristijani, le malo turčinov in judov in nekoliko ciganov je med njimi.

Zemlja je rodovitna, posebno poljedelstvu, živino- in vinoreji ugodna; turšice, žita, vina in tobaka se obilo pridela; živinoreja je bogata. Železa in bakra se pridela mnogo, pa tudi kalamina in premoga je obilo. Največo prihodnost pa imajo srbski hrastovi gozdi, ki še niso videli ali čuli nobene sekire; neprecenljiva vrednost teh gozdov je pa tem veča, ker Srbija ima v brodovji na Donavi, Drini, Velkimoravi, Ibru in Timoku najlepše pripomočke za to trgovstvo, ki jej je zagotovljeno za vse čase. Moč silnih vodá, njihova brodnost, obilnost premoga, neizmerno bogatstvo v gozdih in druzih pridelkih, zveza po Donavi s Carigradom in Črnim morjem: vse to more po dobri in previdni vladi v ne daljnem času Srbijo povzdigniti na prvi stan evropejske obrtnije in še mnogo večega bogastva, kakor je dandanes.

Da pa to, kar smo zdaj rekli, ni rečeno samo iz ljubavi do naših nam po narodu milih bratov, nego da je čista resnica, kaže že to, da Srbija že danes leto in dan čez 4 milijone forintov blagá več čez svojo mejo v Avstrijo dovaževa, kakor Avstrija v Srbijo.

Srbija ima pa ravno tako slavno kakor tužno zgodovino. — Ni nam namen tukaj obširno popisovati starodavno zgodovino Srbsko, omeniti hočemo le to, da car Stepan Dušan je od 1336. do 1356. leta vladal ne samo čez celo dandanašnjo Avstrijsko in Turško Srbijo, ampak tudi čez celo Macedonijo, Albanijo, Tesalijo, Grško in Bolgarsko. — 15. junija leta 1389. pa je Srbe na Kosovem polji nesrečna osoda zadela, po kteri so do začetka našega stoletja pod Turškim jarmom zdihovali. 12. svečana je tudi nam Slovencem iz narodnih pesem dobro znani Črni Jurij Srbe poklical na boj, ki je 3 leta tako grozovito trajal, da je kri ko voda tekla. Ta prvi junaški rešenik Srbije se je rodil 21. decembra leta 1766. v Viševču, sin je bil revnih starišev, ter je v prvi svoji mladosti svinje pasel. Ko se je pozneje nekoliko opomogel po kupčiji z živino, postal je že v mladih letih strah Turkom. Po nekem ravsu, v kterem je več Turčinov pokončal, pobegnil je v Avstrijo in pod Laydonom se bojeval s Turkom. 23. decembra 1807. je Črni Jurij, ko je bil že popred Turke iz cele Srbije zapodil, Beligrad z naskokom vzel. Od onega časa se giblje Srbija na samostalni podlagi junaško si pribojevane svobode. — Mogoče, da se bode v Srbiji še veliko krví prelilo; al dokler bode svet stal, Srbija ne pozabi rešitelja svojega Črnega Jurija!

Čeravno je on Srbijo rešil in Turka iz dežele pognal, in dasiravno mu je hvaležna dežela vladarstvo poklonila, vendar so ga le neprestane Turške intrige prisilile 13. oktobra leta 1813. pobegniti v Avstrijo.

Zdaj, ko ni bilo junaškega vojskovodje, so krvoločni Turki z novim napadom na revno Srbijo padli, tam ropali, žgali in morili.

V tej silni nadlogi pa se vzdigne druga junaška glava: Miloš Obrenović, rojen v Dobrinah 15. aprila 1784; tudi on je bil sin revnih starišev, pa se je že pod Črnim Jurijem hrabro s Turkom bíl.

Cvetno nedeljo leta 1815. opoldne so v Beligradu prve puške počile, in sopet je leto in dan po vsi Srbiji krí curkoma tekla. Še le po popolni zmagi nad Turkom se 1816. l. mir naredí. Turški sultan je moral Miloša za srbskega gospodarja imenovati in narodna skupščina 6. novembra 1817. leta ga je za svojega kneza proglasila. Miloš je dolgo z bistrim svojim umom vladal; al pozneje je pijančeval in ne samo samosilno in svojeglavno ravnal, temuč tudi zakrivil marsikaj druzega tako, da ga je narodna skupščina 13. junija 1839. leta od vladarstva odstavila.

Med tem, ko je Miloš z velikim premoženjem živel na Dunaji in na Vlaškem, vladal je v Srbiji sin njegov Milan Obrenović. Ko je pa on 8. julija 1839. leta umrl, nastopil je vladarstvo njega mlajši brat Mihal Obrenović; al prve dni septembra meseca 1842. l. se pod vodstvom starešine Vučić-a punt vname, ki je Mihala prisilil, 7. dne septembra meseca v Avstrijo pobegniti. Na to 14. septembra 1842. leta izreče Beligradska skupščina, da Obrenovičeva rodbina je zgubila pravico Srbskega vladarstva, in pokliče sina Črnega Jurija z imenom Skender Jurčevića na Srbski prestol.

Skender je bil sicer knez bistre glave, al nikdar ni imel pravega srca za čast in veljavo Jugoslovansko, ter je rad s Turkom vlekel. Njegov največi pregrešek bil je ta, da je v vojski med Rusom in Turkom 1853. leta neutralen ostal in se ni vdal očitnim zahtevam srbskega naroda, z Rusom zediniti se zoper Turka. Tega Srbija nikdar ni pozabila in 22. decembra 1858. leta je sklenila narodna skupščina mu dati slovó; al Skender se tudi temu narodnemu izreku ni podvrgel, marveč je pribežališča pri Turkih v Beligradski trdnjavi iskal. Na to izreče skupščina že 23. decembra 1858. leta formalno, da je Skender Jurjević pravico do srbskega vladarstva zgubil in pokliče zopet starega — 13. junija 1839. leta odstavljenega Miloša Obrenovića na Srbski prestol nazaj.

Miloš — po kterem, ko je bival več dni v Ljubljani, je ranjki trgovec Karinger, ki se je tù ž njim seznanil, svojo štacuno imenoval „pri Milošu" in jo s sliko njegovo okinčal — je 26. septembra 1860. leta v

*) Ste pač že dobili? Pozabili smo popolnoma. Prosimo večkrat kaj. Vred.

77. letu svoje starosti v Beligradu umrl. Za njim je prišel sin njegov Mihal — 14. septembra 1842. leta vladarstva odstavljen, drugi pot na Srbski prestol, al 29. maja 1868. leta so ga zarotniki na sprehodu zavratno umorili.

Njegov naslednik Milan je sin Mihalove sestre Julije. Ko so zarotniki strica umorili, je bil Milan še le 12 let star, in zavoljo tega sta do sedaj po volji narodne skupščine v njegovem imenu vladala ministra Blaznovać in Ristić.

Jutri 22. avgusta bo Milan slovesno polnoleten proglašen. Narod srbski od njega, ker je mladeneč bistre glave in navdušen za svojo domovino, pričakuje srečne dobe za Srbijo.

Mnogovrstne novice.

* *Kozé (nevarna človeška bolezen) v Trstu in okoli Dunaja* še zmirom hudo razsajajo; iz okolice dunajske se piše, da v eni sami hiši je zbolelo 27 oseb za kozami in izmed njih jih je umrlo 11.

* *Kolera*, ki se je že davno prikazala, se tudi po poročilih iz Lvova (Lemberg) v okraji Zbaraškem čedalje bolj razširja in huja postaja.

* *V Perziji vlada strašna lakota;* več mest je popolnoma zapuščenih, pomrli so glada skor vsi prebivalci; samo v glavnem mestu Teheran-u jih je umrlo 106.000.

Dopisi.

Iz Gradca 18. avgusta. *A—ζ.* — Pretekli teden je šla iz Gradca velikanska procesija v Marija-Celje. Gotovo 5000 vernih bilo je samo iz Gradca in bližnje okolice. Knezoškof dr. Zwerger sam jo je spremljal z mnogimi duhovni. Kolikor tudi tukajšnji nemški liberaluhi našega škofa pikajo in zaničujejo, pokazalo se je vendar pri tej priliki, da ljudstvo je še vedno na škofovi strani. Na vse kriplje so liberalni listi odvračali ljudstvo, naj se nikar ne vdeleži te procesije, al — dosegli niso nič! Danes je šla zopet procesija v Maria-Trost. Liberaluhi vdrihajo po škofu in duhovščini, češ, da s tem ljudstvo svoja dela na polji zanemarja; al pri tem pa ne pomislijo, da tudi oni, ko take čenčarije kvasijo in toliko otrobov vežejo, Bogu ljubi čas kradejo. Kmet sam najboljše vé, kaj ima storiti, da mu delo ne bo zaostalo, in ne potrebuje o tem nobenega svetovalca.

Iz Trsta. (*„Beseda“ v Rojanski čitalnici*) je bila sopet prav lepa in živahna; v to so posebno pripomogli izvrstni pevci od Št. Ivana. „Besedo“ je odprl odbornik g. Katalan s kratkim govorom, v kterem je nazdravil presvitlega cesarja; deklamacija male deklice g. Pazor-jeve je bila pikantna, igra „Ravni pot najboljši pot“ se je jako dobro vršila. Hvala dramatičnemu odseku! Po igri smo se po domače s petjem in napitnicami pod milim nebom v večernem hladu zabavali. — Na splošno željo se ponoví zanimiva „beseda“ 25. dne t. m. Vabijo se vljudno vsi častiti udje; neudje plačajo vstopnino.

Iz Kanala 10. avg. J. V....č. — Ministerstvo za bogočastje in uk je letos prav veliko učnih pomočkov podarilo ljudskim šolam, šolskim in učiteljskim knjižnicam. Vrednost vsega darovanega blaga znaša več kot 16 tisoč gold. Vidi se iz tega, da se ljudsko šolstvo vedno bolj podpira. Preteklo leto se je podarilo naši šoli 16 lepih Hartingerjevih kmetijskih tabel, ki bi pa bile pravi kinč šoli, ako bi na šolskih stenah v primernih za to napravljenih okvirih visele; tako bi tudi več koristile deci, ker bi jih imela vedno pred očmi, jih ogledovala, čitala itd. Močno me pa veselí, da se tudi letos ni pozabilo na našo šolo, ker jej je podarilo sl. ministerstvo za bogočastje in uk po nasvetu blagorodnega g. Gatti-a, deželnega, in g. Budala, okrajnega nadzornika, prav lep globus. Omenjenima gospodoma se tu javno zahvaljujem za lepi pomoček. Naj pa povem tudi to, da slovenski globus smo že imeli, ker nam ga je naš vrli župan g. Malnič hitro omislil, ko je bilo po časopisih naznanjeno, da se dobí v Ljubljani. Konečno naj še to naznanim, da naš preč. g. dekan Andrej Wolf je podaril naši šoli tri zemljevide (Evropo, obraz cele zemlje v polutah in Avstriji), ki jih je izdala „Matica Slovenska“, in pa nekoliko knjig za šolsko knjižnico, ki smo jo zdaj ustanovili. Bog plati!

Ajdovščina 16. avg. A. R. — Včeraj popoldne je v gradu Lože (Leutenburg) strašen ogenj celo desno stran gradiča pokončal. Škoda je velika; sliši se, da je bilo zažgano, zato, ker je neki na dveh krajih začelo goreti. Ajdovska komunska gasilnica in iz fabrike Ajdovske, kakor tudi gasilnica iz Vipavskega trga so prihitele na pomoč, al vode je pomanjkovalo.

Iz Goč 12. avg. F. A. — Zdaj ena, zdaj druga soseska v Vipavskem okraji se pritoži zarad gozdnih vžitkov. Tudi pri nas je v tej zadevi taka; veden prepir je med sosedi. Eni želijo, da bi se gozd razdelil, drugi da ne; vendar večina glasov je, da to priznava in zahteva; zato tudi ne bo pred mirú, dokler ne dobí vsak svoj del odmerjen v gozdu. Zarad tega smo se unidan pomenkovali, da bi dobro bilo, ako bi se vkup zbrali in šli k županiji, da bi nam o tem kak dober svèt dala, kaj nam je storiti. Al le pri besedi je ostalo; k županu ni šel nobeden. Precej pa se je vzdignil nekdo čez ta naš pogovor in zatrosil laž, da je hodil nek „črni fant“ po vasi in ljudí šuntal, naj bi šli pri skazovanji lesá v gozd se bojevat. Pri nas ni nobenega fanta, da bi se imenoval „črni fant“, in tudi na boj ni nobeden ljudí šuntal. Da je pa ono človeče kaj tacega si izmislilo, ni čuda, zakaj navzelo se je obilo „blatnega“ duhá in ga začelo puhati iz sebe. Mi pa zahtevamo od njega, naj nam nikar ne skruni poštenja našega!

Stari Trg na Notranjskem 17. avg. — Strašna nesreča je danes zadela Stari Trg; silni ogenj je pokončal 23 hiš, kterih menda nobena ni bila zavarovana! (To pač je žalostno, da — koder koli se pripetí nesreča ognja — se kaže nemarnost, da malokdo ali nihče ni zavarovan!)

Iz Črnomlja. (*Odgovor na očitno vprašanje Črnomaljcev v 32. listu „Novic“ t. l.*) 21. decembra 1870. leta je poprejšnji župan po okrožnici naznanil, da bode nova volitev župana in svetovalcev 30. decembra 1870. Znano je vsacemu, da občinska dela so meni izročena bila, zato sem moral, samo ob sebi se razume, na tanko ta opravilstva znati. Ko se je okrožnica odposlala, brž grem k zastopnikom naše domače stranke, ter se ponudim za župana kandidirati s tem dostavkom: ako misli kdo od naše domače strani za župana se ponuditi, da jaz od svoje kandidature odstopim. To se je godilo neko soboto zjutraj. Dal sem pa obrok do četrtka zvečer, tedaj 5 dni in pol za odgovor. Prisedši v četrtek zvečer na dotični kraj dobim odgovor, da ni nič gotovega znano. Na to podaljšam obrok še za 24 ur; po preteklem tem času pa sem isto zvedel; na to podaljšam obrok še za 24 ur; al zvedel sem zopet isto. Zanašal sem se na sladke obljube; al zmotil sem se, kakor že marsikdo drugi. Prepričal sem se, da se mi je za hrbtom delalo od domače strani; ponujala sta se razen mene še dva druga, a tega mi nista razodela; to pa me je jako razkačilo, da nobeden ni bil odkritosrčen, kakor sem jaz navajen biti, kar mi bo gotovo vsak priznaval. Pride 30. december 1870. leta popoldne in bilo je treba na volitveno volišče iti. Mene so zadnji

dan zeló popraševali, kaj da mislim; odgovoril pa sem jim naravnost, da se bo vže videlo, ako Črnomelj rabi nesposobnih glav. Domača stranka čaka na moj glas; nasprotna mi ni do konca verjela, akoravno mi je ponujala čast, ktero sem pa s tem dostavkom odbil, da je nočem sprejeti; jaz v tacih okoliščinah volim proti svojemu prepričanju Stoniča, Viranta in Majerleta; al kljub temu ostanem to, kar sem bil. Naj pokažejo nemškutarji, kaj znado. In postal je Stonič župan s svojim in mojim glasom; postal je Virant s svojim in mojim glasom prvi svetovalec; je li Majerle kot drugi svetovalec tudi sebi dal glas, se ne spominjam več. Da sem na domači strani stal, kakor stojim dandanes, to pred vsem svetom lahko rečem; kdor pravi, da ne, tega prosim, naj mi reče to očitno. Da je vse tako bilo, za to imam svedoke. Britkega srca pa rečem, da nisem od Črnomaljcev zaslužil tega, da se mi za hrbtom dela; le odkrito, pošteno in marljivo, pa bo vse drugače! Potuhnjenost, zvijača in lenoba nič ne veljá. Vse to povedati, bila je moja dolžnost; pripravljen pa sem zmirom vse to in še več druzega brez in s svedoki vtrditi. Pisatelj gori imenovanega očitnega vprašanja ima tedaj prav, da samo narodnjaki so, pregreh kakor drugod, tako tudi tukaj krivi. Bože pomiluj!

Janez Kolbezen.

Iz Kostanjevice 8. avg. *) — V „Slov. Nar.“ sem bral odgovor na mojega „dobrega gospodarja“. Ko bi se mi hotelo, ovrgel bi na vse strani oni dopis, ki je res prava godlja kakega „konfusionsratha“. Odgovoriti hočem le ob kratkem. — Gosp. dopisnik se nevoljno pritožuje, da so moji dopisi „neskončna štrena“. Res je, pisal sem veliko o „dobrem gospodarji“, ker sem hotel dokazati to, kar sem pisal, pa bi bil lahko še več, na priliko, o hrastovih mestne hrastine, s kterimi dela „dobrega gospodarja“ brat tako, kakor pastir z jurji v gozdu — brez kazni. Res je, veliko sem pisal, pa za g. dopisnika še premalo, ker ga s tolikimi in s tolikimi dokazi še nisem prepričal, da Gač je za mesto slab gospodar. Gosp. dopisnik je hotel spregovoriti o „dobrih gospodarjih“, pa je le hotel, dalje pa ni prišel. Ko bi bil pa tako dober, da bi res opisal „dobre gospodarje za mesto“, kterih glava in duša je „dober gospodar“ Gač: — tedaj mu jaz prvi zakličem: „Bog Vam plačaj!“ Naše mesto ima nekaj vrlih odbornikov, pa vendar ne more nobena stvar naprej, ker Gač vse ovira s pomočjo nekterih drugih. — Gač je flegmatičen človek, pravi gosp. dopisnik. — To nam ni nič mar, al je flegmatičen ali koleričen, ali je sangviničen ali melanholičen. To praviti je čisto nepotrebno. Ali, gosp. dopisnik, znabiti hočete sklepati iz temperamenta njegovega, da Gač more in mora biti zavoljo flegmatičnosti slab mestni gospodar, nemčur in liberalec?? Lepa logika bila bi ta! Gač je kramar, ki zlato tele ima za boga, ki svet meri edino le z vatlom; Gač je zagrizen nemčur, ki je nad 20 glasov ob zadnji volitvi prifinfaril za nemčurja; Gač je „veliki liberalec“, vsak pa lahko vé, kaj se to pravi. Res, da duša tukajšnjega nemčurstva je gosp. Podboj; al ker ima on za agitiranje preobilen trebušek, posojuje mu Gač svoji nogi, s kterima teka in brusi toliko, da ju že ni obrusil; — posojuje mu jezik, s kterim meščane vodi v nemčurstvo; — posojuje mu roki, s kterima delí petake in desetake ljudém, ako volijo nemčursko. In vse to dela „flegmatični“ Gač! In tacega „rodoljuba“ zagovarja „Slov. Narod“! Pri volitvah deželnega poslanca ga bode po takem še kronal za svojega agenta! — Nadalje g. dopisnik dokazuje, da je Gač dober gospodar „za se“. To sem tudi jaz priznal. Pa menda dopisnika že spomin zapušča, zato mu pridem na pomoč in ga zavrnem na to, kar sem pisal v 25. in 29. štev. „Novic“. — Al nam gré le edino za to, kakošen gospodar je za mesto. In jaz sem dokazal, da je Gač za mesto slab gospodar. In tega mi dopisnik ni ovrgel; se vé da kar se ne dá, pa se ne dá! Sicer dopisnik suče stvar, kakor da bi bil gosp. Kržičnik zapravil pergament. Pa to je gola laž. Prašajte Gača (če Vam bo hotel povedati) ali pa Kržičnika in lahko zveste, da je Gač pergament dobil od hčere dotičnega K., in potem je pergament zginil. Izgovor, da K. ne zna ne brati ne pisati, je puhlica; če tudi ne bi znal, vendar lahko razloči, kakošne bukvice so kancelijske, in kakošen je pergament. In ko bi bil g. K. res tako neumen, gotovo bi bil Gač še neumnejši, ako bi bil tak zaklad puščal v rokah takega nevedneža! — „Narodov“ pisatelj nam pa še priporoča mir in ljubezen! Gledite novo prikazen od tiste straní, ktera tako rada vnema prepir! Kdo neki kalí mir: ali mi? ali nemčurji in „liberalci“? Pridigovajte mir protivnikom narodnih svetinj, a ne nam, in ne kažite tako očitno se liberalca „Tagblattnika“! — Konečno le še to: Vi, gospodine dopisnik, stavite? mojemu meščanstvu; s tem hočete reči, da se le delam meščana, pa nisem. Če prinesem krstni list, ki spričuje o mojem meščanstvu: ali mi daste 1000 gold.? Če pa Vam s krstnim listom ne skažem svojega Kostanjevičanstva, dam pa jaz Vam 1000 gold.! Hajd, korajža veljá! Ali dobom jaz ali pa Vi! — Če pa za stavo nimate poguma, zapomnite si in lažnikov kje drugod iščite!

Meščan.

Dovsko 16. avgusta. (*Cveteča aloa — prav redka prikazen.*) V Dolu (Lustthal) v grajščinskem vrtu sem včeraj videl 100letno áloo, ktera je te dni cvetje pognala in je bila ta dan že $4\frac{1}{2}$ čevlja visoko steblo pognala. Okoli 7. ali pa 8. dne prihodnjega meseca septembra bo najlepše videti. Naj „Novice“ to naznanijo svojim bralcem, kajti kaj tacega se ne vidi vsako leto. — Za veliko dunajsko razstavo imam že mnogo pripravljenega. — V naši okolici so te dni gosenice čez zelje planile tako, da ga mislijo vsega pokončati. Ni čuda po tolikih trumah belega metulja!

Jože Vode.

Iz Dovjega. M. L. — Veliko sem že bral v „Novicah“, kako se dela za to, da bi se kmetijstvo na višo stopinjo povzdignilo; zdaj se oskrbujejo dobra plemena, da bi se živina zboljšala, zdaj se priporoča in daje kmetiško orodje, da bi se delo olajšalo in še več drugih rečí. In to je prav, da se na kmeta misli, vsaj on mora rediti sebe, svojo družino, gospoda in berača. Nikoli pa nisem še bral, *) da bi se bil kdo za to potegnil, da bi se v naši deželi vsaj nekoliko cena solí zmanjšala, ker je več kot na pol predraga. Da bi bila pol boljši kup, bi jo pa toliko več prodali, in zato bi nobene škode ne imela država, kmetu bi pa s tem veliko pomagali. Živina, če prav je dobrega plemena in če tudi dobiva dobro krmo, ako solí ne dobiva, ni nič iz nje, žalostna je, rada ne jé, uší jo jedó. Vsaj je vendar toliko solí v morji, da je nikoli zmanjkati ne more,

*) Ker je bil ta dopis že natisnjen, ko nam je došel drugi, tedaj ne bode treba druzega natisniti. Vred.

*) To pač je pomota! „Novice“ so napisale pretekla leta cele kupe papirja, pripovedovaje, kako se je kmetijska naša družba, kupčijska zbornica, mnogi poslanci v državnem zboru dunajskem leta 1868. potegovali za znižano ceno solí. Prosimo Vas, da vzamete 1868. tečaj „Noviški“ v roke, in srce Vam bode veselja igralo, kako živ je bil boj za cenejšo sol; al kakor nam je nesrečna dogodba leta 1867., da so Avstrijo našo razkosili na dvoje (Cislajtanijo in Ogersko) prinesla mnogo drugo škodo, tako se je celó odpravila živinska cenejša sol, ker so Ogri (Magjari) tako hoteli! Al nadjamo se, da vendar sčasoma pridemo še do niže cene solí, kajti potreba je preživa, da bi vlada mogla prezreti pravične pritožbe svojih ljudstev! Vred.

draga je pa vendar tako, da pod nobenim cesarstvom ne tako, in zato je morejo ljudje in živina stradati. Kmet se trudi celi dan zato, da bi svojo družino pošteno preživil in preobilne davke odrajtoval, in še glažka vina si ne upa kupiti, da bi se preveč v dolgove ne zakopal; za sol mu čisto nič ne ostane, tako, da marsikdo mora jesti neslan gorenski močnik! Potrudite se tedaj vsi tisti, kteri se za kmeta živo poganjate, da se zniža cena solí; veseli bomo zapazili, da tudi Dovski kmetje bodo imeli svojo živinico v boljem stanu, pa ta zboljšek ne bo le samo za Dovsko faro, to bode za celo deželo!

Iz Ljubljane. — Rojstni dan (42.) presvitlega našega cesarja se je, kakor vsako leto, tudi v nedeljo 18. dne t. m. obhajal z veliko cerkveno svečanostjo in druzimi slovesnostmi. Popoldne pa je gosp. deželni predsednik pogostil pri sebi mnogo gospôde, ki je navdušeno napivala na zdravje Njegovemu Veličanstvu. Nam pa je ta dan, ko smo z ljubljanskega grada slišali grom topov, se zdelo, ko da bi bili slišali ponavljati krepki glas vladarja našega do ministrov svojih: „mir mi naredite med narodi mojimi!“ In v tem spominu klicali smo radostni: Živio presvitli cesar Franc-Jožef! — Strelci mestni so obhajali cesarjev god s streljanjem na strelišči; al nevoljno so drugi mestjani grajali breztaktnost to, da med tem, ko je v cerkvi bila velika maša za cesarja, so strelci že streljali na tarče! Je morebiti to imelo znamenje biti „konfesionslozerije“?

— *(Iz seje deželnega odbora 16. avgusta.)* Ker županstva v ubožnih listih, ktere dajó ljudém, ki so v javnih bolnišnicah na ozdravljanji, mnogokrat ne povedó: ali ima dotični človek v tej občini domovno pravico ali ne, in ker se brez tega potrjila bolniški stroški ne prevzamejo na deželni zaklad, je deželni odbor sklenil, da se natisne obrazec (formulare) in vsem županstvom razpošlje, po kterem imajo narejati ubožne liste. Stvar je važna. Ako županstvo v ubožnem listu potrdi komu domovno pravico, ktere pa nima v tisti občini in morebiti tudi v nobeni drugi občini na Kranjskem ne, se pregreši zoper občino in zoper deželo, in je za to odgovoren, ker po takošnem ubožnem listu nakoplje županstvo občini dolžnost na glavo, da mora potem za takega človeka in oziroma tudi za njegovo družino skrbeti, dežela pa mora bolniške stroške po krivici za njega in za njegovo družino plačevati. — Na predlog c. k. deželnega šolskega sveta se je v proračun normalnega šolskega zaklada za leto 1873. postavil za zidanje šole v Bavti vasi znesek s 400 gld. in za zboljšanje plače tamošnjega učitelja 100 gold. V zaupanji, da prihodnji deželni zbor to odobri, je deželni odbor pogorelcem v Zalogu pri Novem mestu dovolil 500 gold. podpore iz deželnega zaklada.

— *(Odbor družbe kmetijske)* je vzajemno s c. kr. vladnim komisarjem v poslednji seji sklenil, da za 7496 gold. 56 kr. državne subvencije se kupi bikov in junic ali krav Miricodolskega in Belanskega rodú toliko, kolikor se jih dobí, pa v tej razmeri, da se dve tretjini gori imenovanega denarja obrnete za nakup Miricodolske živine, ena tretjina pa za nakup Belanske (Möllthaler); gosp. odborniki Lasnik, Seunig in Šolmajer so dragevolje prevzeli nakupovanje konec tega meseca; — ovác Jezerskih in Trbiških se bode kupilo za 750 gold., gosp. Šolmajer je prevzel nakupovanje v prihodnjem mesecu; — Sufolških prešičev se bode kupilo za 1200 gld. tudi prihodnji mesec, kar največ mogoče že domá prirejenih od predlanskih v deželo pripeljanih. V tej seji je bilo tudi sklenjeno: učiteljem in soseskam, ki iz državne podpore za sadjerejo želijo sadnih drevesic ali murb, razglasiti oklic, da se že v jeseni oglasijo s svojimi prošnjami, ki pa morajo pri učiteljih potrjene biti od okrajnega šolskega sveta in županije, prošnje sosesk pa od predstojnika dotične kmetijske podružnice in gosp. fajmoštra.

— *(Nauka v kmetijstvu)*, ki je imel v Gradcu biti za učitelje ljudskih šol in kamor bi imelo tudi iz Kranjskega 5 učiteljev iti, ne bode letos — zato, ker se ni noben profesor našel, ki bi ta nauk razlagal. Čuden vzrok to!

— *(Poslednji občni zbor hranilnice ljubljanske)* je bil zanimiv na več straní. Sklenilo se je, nesrečnim Čehom darovati 500 gold., za dunajsko razstavo se je deželni komisiji dalo 1000 gold., — ob novem letu bode hranilnica začela dajati po $4\frac{1}{2}$ gold. od 100 vloženih gold., in obresti bodo tekle od 1. ali 15. dne vsacega meseca; bukvice se bodo dajale brezplačno, dozdaj je moral vsak plačati 14 kraj. Živahna razprava pa je bila o tem: ali naj v Kranj hodita vsak pondeljek, ki je tržni dan, dva hranilnična uradnika kot opravnika njena, ali ne. Dr. Supan, ki se je večkrat sklicaval na „Slovenijo“, da bodo ljudje od nje lože posojila dobivali, je zagovarjal potrebo, da se hranilnica vstopi na noge, in dr. Schrey mu je prikladal. Krepko zoper to sta — v duhu tudi predsednika g. Samase — govorila gospoda Seunig in Stedry; al nič ni pomagalo; z 12 glasovi zoper 10 je bil sprejet dr. Supan-Schreyov predlog, ki pri luči ogledan — ker zdaj še le pride, ko je družba Kranjskih meščanov vložila prošnjo vladi za napravo „gorenske hranilnice“ in tudi „Slovenija“ svoje delovanje bode začela — druzega ni kakor nasprotovanje njima. Kolikrat prejšnja leta se je hranilnica nagovarjala, naj za olajšavo ljudém mandatare nastavi po deželi; al bilo je zmirom zastonj. Zdaj, ko so drugi začeli, zdaj pa le vmes! Čudno pri vsem tem pa je najbolj še to, da za oni predlog so glasovali tudi dekan Zupan, dr. Zupanec in prof. Peternel! Ali niso čutili, kamo oni predlog meri?

— *(Jedljive rabarbarice)* nam je g. župnik Pintar iz Breznice na Gorenskem sopet unidan poslal nekoliko za pokušnjo, ki je potrdila vso hvalo, ki smo jo jej v našem listu že očitno dali. Želeti je, da se ta rastlina močno razširi po naši domovini, ker je dobra na več straní: peresa, ako bi ne bila za špinjačo, so izvrstna za zavijanje putra; spomladi je zgodnja jed, še pred špargeljni; sicer se pa jé celo leto. Rada raste na navadni zemlji. Kdor o tem še več zvedeti želí, naj se obrne do preč. gosp. fajmoštra.

— Na Šmarni dan je velika procesija iz vseh far ljubljanskih, kterim ste se pridružile še dve druge, šla na Dobrovo. Bilo je vernega ljudstva nad 15.000. Liberaluhi tukajšnji so svoje norce brili o „ultramontanski demonstraciji“; mi jim stavimo le to vprašenje: naj oni skusijo tako „demonstracijo“ za svoj ateističen liberalizem, da vidimo, koliko jih bo! Naj skusijo tudi tabor napraviti, da vidimo, ali jih bo 30.000, kakor je naroda našega bilo na Vižmarskem!

— *(Eksercicije duhovnikov kranjskih)* so se začele v pondeljek. 130 gospodov je zbranih v Alojzjevišču.

— *(Neki 3—4 judje)* hodijo po deželi in nakupujejo kite ženskih las. Povedalo se nam je, da naša dekleta po kmetih jim jih prodajajo po 4—5 gold.; oni jih pa potem prodajajo po 20, 30, 40 in še več gold. Če si tedaj že ktero dekle odrezati dá lepo kito, naj ta kinč ženski vsaj ne prodá po nič!

— *(Izlet „Sokolov“)* v nedeljo popoldne po Ljubljanici na posestvo Matevžetovo je neugodno vreme nekoliko begalo, al izbegalo ga vendar ni; prav dobro smo se imeli.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Časniki še zmirom razpravljajo shod treh cesarjev v Berolinu. Vsak hoče več vedeti o tem, kaj se bode ondi izgotovilo, vendar pa nobeden pravega ne vé. Nam je shod treh cesarjev poroštvo mirú. Sprva, ko je Andrassy delal na to, da ne pride car ruski, bilo se je bati, da on in Bismark nameravata kako prusko-avstrijsko zvezo zoper Rusijo, kar bi vnelo veliko vojsko; al zdaj, ko je ruski car vmes, je stvar drugačna. Naš cesar pride 6. dne septembra v Berolin, kjer neki ostane 5 dni. Minister vnanjih oprav grof Andrassy gré ž njim, pa še druzega spremstva veliko.

— (*Čudne magjarske homatije o svečanosti Beligradski.*) Znano je našim bralcem, da je mestna občina Beligradska — tedaj ne Srbska vlada — med drugim tudi več Avstrijskih mestnih občin (med njimi tudi Ljubljansko) povabila, udeležiti se slovesnosti 22. dne t. m., ko knez Milan IV. nastopi vladarstvo.

To vabilo, oprto na starodavni slovanski običaj in prijaznost občine Beligradske je pa v taboru avstrijsko-ogerskih Nemcev in nemškutarjev vnelo strašansk ropot. Še posebno je pa magjarska vlada zažugala, da se ne sme nobeno mesto, nobena občina, nobeno društvo postopiti, poslati deputacijo v Beligrad, rekši, da bode Avstrija pri slovesnosti 22. avgusta — čuj svet! — po ces. in kr. general-konzulu Kallay-u zadosti častno zastopana. Da je po takem general Koller v Pragi hitel ondašnjemu mestnemu odboru, kteri je že odbornika dr. Rieger-a in Zeithamer-a za svoja poslanca izvolil, ostro prepovedal pod tem naslovom Beligrad obiskati, se bere po vseh časnikih; da so pa ljubljanski „rotovški“ gospodje na isto stališče se že poprej vstopili je našim bralcem že znano.

Ali kaj se zgodí? Zadnje dni preteklega tedna pride iz Beligrada uradno in oficijalno poročilo, da je Matić, srbski minister vnanjih oprav, predno so se vabila k oni slovesnosti izposlala, osebno k konzulu Kallay-u se podal, mu vabilna pisma pokazal in ga prosil, naj bi on pri dunajski vladi vprašal: ali dovolí imenovane občine in korporacije povabiti ali ne? Kallay mu odgovorí, da „Avstrija je tako izvrstno svobodna, da pri nas vsak človek sme iti kamor hoče“, in ko ga Matić še enkrat prosi, naj saj ministru Andrassy-u telegrafira, da on o tej zadevi svojo misel izreče, mu Kallay še enkrat pritrdi, da tega treba ni itd.

Na to še le je Beligradska občina vabila razposlala; zdaj pa, ko pridejo vabila v Avstrijo in Ogersko, se vname v vseh protislovanskih krogih krik in vek o Srbski predrznosti, rovarstvu panslavističnem in Bog vedi kaj še!

Res, žalostno je, da Avstrija ima v vnanjih državah take modrijane za zastopnike svoje kakor je glasoviti magjar Kallay v Beligradu! Po takem je pa tudi razumljivo, da senator Blaznavac sme tako pikavno govoriti o dunajski vladi in naravnost reči, da on ni prijatelj sedanje avstrijske vlade in da mu je na njeni prijaznosti tem manj ležeče, ker se ne vé, ali bo Andrassy še šest mesecev minister ali ne. Blaznavac, dosedaj vladarja namestnik, je naravnost rekel, da Avstrijski cesar in Srbski knez sta si prijatelja in da si prijazna pisma pišeta, da Avstrijski cesar in pa Avstrijska vlada je dvoje in da bo sedanja Avstrijska vlada ravno tako konec vzela kakor druge zadnjih let — cesar bo pa cesar ostal.*)

*) Da je ta popis resničen od konca do kraja, nam je porok to, da ga je oficiozna „Neue fr. Presse“ prva razglasila. Vr.

Ravno tako kakor na Avstrijske, je Beligrad tudi na Ruska mesta vabila razposlal. Al tam, kjer — kakor nam naši nemški liberalni časniki vedno na uhó trobijo — „korobač poje“ (die Knute herrscht), ni nikomur na misel prišlo, udeleštvo pri Belogradski svečanosti prepovedati; občina v Moskvi je samostojno ne samo poslanca — med njima velecenjenega Pogodina — volila, temuč tudi 2000 rubljev podelila za častni zastop.

Ali ni to smešno? Ondi, kjer „strahoviti korobač vlada“, sme vsak človek svobodno iti, kamor mu je drago; pri nas pa, kjer pravijo, da „svoboda gospodari“, se s kaznijo žuga, če bi šel, kamor se mu ljubi. Res čudna svoboda to, ktera dovoluje, da dunajski mestni odbor svoje poslance k demagogičnim nemškim slovesnostim pošilja, da nemčurski „Avstrijani“ po vsi Nemčiji dirjajo, velikonemško zastavo razvijajo, a la Kop besedujejo itd., da jim celó pošteni Nemci, kakor v Lipsiji, v obraz očitajo nesramno obnašanje! Res čudno to, da Avstrijski liberalizem pripušča nemčurjem zvonec nositi pri vseh demagogičnih nemških svečanostih, — če pa, kakor 22. avgusta slovanski narod svečanost legitimnega vladarja obhaja, je udeleštvo svojemu vladarju vsigdar zvestih narodov pri taki svečanosti politična panslavistična demonstracija.

Naravnost za Srbskega kneza in prijatelja našega cesarja žaljiva pa je Magjarska prevzetnost reči: „da Kallay je zadostna imenitnost, Avstrijo pri svečanosti 22. t. m. v Beligradu zastopati. Rusija menda ni manjša od Avstrije, a vendar ruski cesar pošlje svojega general-adjutanta kneza Dolgorukega v Beligrad, Avstrija pa, ako bi šlo po volji Magjarov — obskurnega Kallay-a!

Hrvaško. Iz Zagreba. — Deželni zbor je marljivo delal pretekli teden. Dovršil je deželni proračun za prihodnje leto; pri obravnavah njegovih so narodni poslanci ostro šibali mnoge napake in krivice vladne. Za narodno gledališče se je privolilo 32.000 gold. podpore; al odstraniti se imajo hibe, po kterih je sedaj hiralo. Izgotovil se je zakon o odpravi telesnega kaznovanja, obravnal zakon za poljsko varnost itd. Najbolj viharna seja pa je bila 13. dne t. m., ko je bila nepostavna volitev magjaronskega poslanca Šuljoka v Samoboru ovržena. Narodni poslanec Špun je vladnim zastopnikom v obraz rekel, da je vlada skoro da popačila celo ljudstvo in tako grozne silovitosti počenjala, da že vsi evropejski časniki pišejo o tem, da hrvaška vlada v nesramnosti že prekosí magjarsko! (Se vé da so pri teh besedah magjaroni zagnali strašansk hrup.) — „Pester Lloyd“ je že črhnil besedo, da ogerska vlada utegne zbor razpustiti zarad proračuna Belovarske županije; vendar se utegne še pomisliti, predno to storí.

Moravsko. — Iz Brna se piše, da te dni so cele trume tičev štorkelj že letele proti južnim krajem; pravijo, da to pomeni zgodnjo mrzlo jesen.

Listnica vredništva. Gosp. nadžupanu in poštarju, g. učitelju i. dr. v Bolj. — g. dopisniku iz Bolj. — g. Resnicom. — g. J. H. v Č: Prepozno za današnji list.

Žitna cena

v Ljubljani 17. avgusta 1872.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 75. — banaške 7 fl. —. — turšice 4 fl. —. — soršice 5 fl. 20. — rži 3 fl. 40. — ječmena 2 fl. 80. — prosa 4 fl. 50. — ajde 4 fl. 10. — ovsa 2 fl. 10. — Krompir 2 fl. 5.

Kursi na Dunaji 20. avgusta.

5% metaliki 66 fl. 40 kr.	Ažijo srebra 108 fl. 25 kr.
Narodno posojilo 71 fl. 70 kr.	Napoleondori 8 fl. 73 kr.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — založnik: Jožef Blaznikovi dedi v Ljubljani.